

İŞÇİ SINIFI VE GENÇLİK (1968-1970)

Aydınlık Dergisi, 21 Haziran 1998

Yıldırım Koç

1968-1970 döneminde işçi sınıfı ile gençlik arasındaki ilişkinin önemli bir boyutu, işgallerdir. Türkiye işçi sınıfı tarihinde 1968 yılına kadar önemli işgal eylemi yoktu. Üniversite gençliği 1968 Haziran'ında önce boykota ve ardından işgallere başvurduktan sonra, işçi sınıfı içinde bu eylemlerin hızla yaygınlaştığını görüyoruz. Olayların gelişimine bakıldığında, **öğrencilerin üniversite işgallerinin, işçilerin işyeri işgallerine ilham kaynağı olduğu söylenebilir.**

İşçilerin işyeri işgallerinin ilki, Derby'de oldu. 4 Temmuz 1968 günü İstanbul Bakırköy'deki Derby Lastik Fabrikası'nda çalışan 1600 işçi, işyerinde Kauçuk-İş Sendikası'nın kendilerinin dışında toplu iş sözleşmesi imzalamasını önlemek ve Lastik-İş Sendikası aracılığıyla çeşitli haklar elde etmek amacıyla, işyerini işgal etti. İşgalin ikinci günü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Özel Yüksek Okullar İşgal Konsey ve Komiteleri adına gençlik heyetleri işyerini ziyaret etti ve işgalci işçilere "hak verilmez, alınır" yazılı bir buket verdi. Öğrenciler adına da İTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Harun Karadeniz bir konuşma yaptı.

Saptayabildiğim kadarıyla, 1968 ve 1969 yıllarında benzeri bir desteğin verildiği ikinci yer, İstanbul'daki Horoz Çivi Fabrikası'dır. Bu işyerinde direniş başladı. 20 Mayıs 1969 günü de öğrenciler destek vermek için işyerini ziyaret ettiler. Polisle kavga çıktı. 21 öğrenci gözaltına alındı. 1970 yılındaki işgal eylemlerinin tümünün dökümü elimde yok. Ancak, 15-16 Haziran olayları sırasında öğrenci gençliğin gösterilerde yer aldığını biliyoruz.

1968-1969 yıllarında, saptayabildiğimiz kadarıyla, işçilerin 20 işgal eylemi oldu. Bunların 11'i İstanbul'da, 2'si İzmit'te, 2'si İzmir'deydi. İşçilerin işgal eylemlerini öğrencilerin fazla ziyaret etmediğini görüyoruz. Ayrıca, bu döneme ilişkin anılar, sendikacıların öğrenci ziyaretlerinden pek de hoşnut olmadığı doğrultusunda.

Diğer taraftan, öğrencilerin üniversite işgallerini de sendikalar ve işçiler fazla desteklemediler. Bazı sendikacılar destek doğrultusunda açıklamalar yaptılar. Ancak, bildiğim kadarıyla, işgalci öğrencileri üniversitede ziyaret eden, onlara yiyecek getiren veya üniversite gençliğini desteklemek amacıyla gösteri, yürüyüş, iş durdurma, iş yavaşlatma, işyeri işgali gibi eylemler yapan sendikacı veya işçi grubu hiç yok.

Niçin? "İşçi ve gençlik elele" değil miydi? Değildi. Olmasını beklemek de biraz hayalcilik olur.

68 ruhu, coşku, umut ve özveriydi. Ama işin içinde biraz da acemilik, hayattan kopukluk ve acelecilik vardı. Üniversite gençliğinin işgal eylemleri işyerlerinde işgallerin ilham kaynağı oldu; eylemler görünüşte benzerdi. Ancak programlar ayrı olduğundan, birbirini etkileyen iki hareket arasında bir işbirliği, bir elelelik kurulamadı, oluşamadı.

İşyerlerinde bir eylem başladığında, dışarıdan gelen her desteğe sevgiyle yaklaşıldı. Birlikte halay çekilir, güzel konuşmalar yapılır, çay içilip sohbet edilir. Ama bu tür ziyaretlerle kalıcı işbirlikleri kurulmaz. Hele, daha hayatını kazanmadan, baba parasıyla hayatını sürdürürken, öncülük etmeye ve akıl vermeye kalkan olursa, bu ilişkinin daha öteye gelişmesi olanaklı değildir. Hele hele 20-22 yaşındaki gençler, 45-50 yaşında ve o gençlerin yaşında çocuğu olan işçilere, ders verir gibi akıl öğretmeye kalkarsa, ilişkiler kesilir.

68 ruhu, coşku, umut ve özveriydi. İşçi sınıfı hareketinde ise, o coşkunun yerine, sırtında yumurta küfesi taşıyanların ilk kez girdikleri bir eylemden duydukları kuşku ve eylemin amacının saptırılması ve başlarının belaya girmesi konusunda kaygıları vardı. İşçi sınıfı hareketinde umut tabii ki vardı; ancak bu umut, genç bir insanın "elini uzatsa yakalayabileceğini" zannettiği yakınlıkta değildi; daha sabırlı ve uzun bir mücadeleyi

öngörüyordu. İşçi sınıfı hareketinde de özveri vardı; ancak işçinin işyerindeki işgal eylemi çok somut bireysel çıkar hesaplarının toplumsal bir etkinlik aracılığıyla elde edilmesini amaçlıyordu; özveri, bireysel çıkarla yakından bağlantılıydı.

68'in gençliğinin dünyası ile işçi sınıfının nesnel ve öznel durumu birbirinden çok farklıydı. İşte bu nedenle, "işçi-gençlik elele" sloganı, iyiniyetli bir dileğin ötesine gidemedi; gidemezdi.